

УДК 378.4: 005

ОСОБЛИВОСТІ ПІДГОТОВКИ ТА МОТИВАЦІЇ СТУДЕНТІВ НОВОГО ПОКОЛІННЯ

Коваленко М.А.¹, Ломоносов А.В.², Ломоносова О.Е.³

*¹доктор економічних наук, професор, професор кафедри економіки Херсонської філії
Національного університету кораблебудування імені адмірала Макарова, м. Херсон, Україна
kovalenko45@ukr.net*

*²доктор економічних наук, професор, директор Херсонської філії Національного університету
кораблебудування імені адмірала Макарова,
м. Херсон, Україна
lavloe@gmail.com*

*³кандидат економічних наук, доцент, завідувачка кафедри економіки Херсонської філії
Національного університету кораблебудування імені адмірала Макарова, м. Херсон, Україна
lavloe@gmail.com*

Анотація. Висвітлюються проблеми мотивації до знань сучасного покоління студентів. Вказується на підвищення вимог до молодих фахівців під впливом процесів інформатизації суспільства, становлення економіки знань. Наведені основні мотиви та стимули людини до знань. Наголошується на особливостях сучасного покоління студентів, які мають враховуватися при організації їх навчання.

Ключові слова: заклади вищої освіти, мотивація, знання, навчальний процес, особливості покоління Z, методика викладання.

Проблемам мотивації до знань, присвячена велика кількість публікацій вітчизняних і зарубіжних авторів. Однак, незважаючи на це, питання мотивації сучасного підростаючого покоління до опанування фаховими знаннями, необхідними у майбутній професійній діяльності, не можна вважати розв'язаними. Дослідження мотивів і стимулів людини до знань проводилось на основі аксіоматичного твердження, що людина має природний, споконвічний потяг до знань, а також виходячи з припущень щодо її мотивів і стимулів, до яких можна віднести такі:

1. Особливості кожного етапу розвитку соціально-економічної сфери суспільства визначають умови соціально-економічної діяльності суб'єктів господарювання та зумовлюють, їх вимоги до професійних компетентностей учасників соціально-виробничих процесів. У сфері професійної діяльності формуються відповідні вимоги до компетентностей фахівців за функціями, робочими місцями, визначаються стимули до досягнення цих компетентностей.

2. Внутрішня мотивація людини до знань розвивається під впливом отриманої нею інформації щодо імперативів та детермінант розвитку суспільства, його соціально-економічної сфери, сучасних вимог виробництва, розуміння напрямків його майбутнього розвитку та власних уподобань, схильності до того чи іншого виду діяльності.

3. Освітньо-наукова сфера суспільства створює умови для отримання членами суспільства сучасних знань, формує організаційну систему надання освітніх послуг та через систему забезпечення рівнів і якості освіти створює суспільно значиму систему стимулів до знань. Пропозиції освітньо-наукової сфери формуються з урахуванням когнітивних та інших особливостей відповідної групи споживачів освітніх послуг.

4. Завдання формування мотивації до навчання для системи освіти означає, перш за все, усвідомлення необхідності створення умов, у яких людині хотілося б вчитися, розвивати свої природні потреби у знаннях.

Узагальнена схема факторів формування мотивів і стимулів людини до знань наводиться на рис. 1.

Аналіз публікацій у науковій літературі вказує на одностайність думки дослідників – сучасне суспільство знаходиться на шляху до нового рівня свого розвитку. Історик, професор

Прінстонського університету (США) Гарольд Джеймс, наприкінці 2019 року у статті «Як зміниться світ» наголошував, що сьогодні ми живемо в епоху найбільш радикальної технологічної та економічної трансформації в історії людства [1].

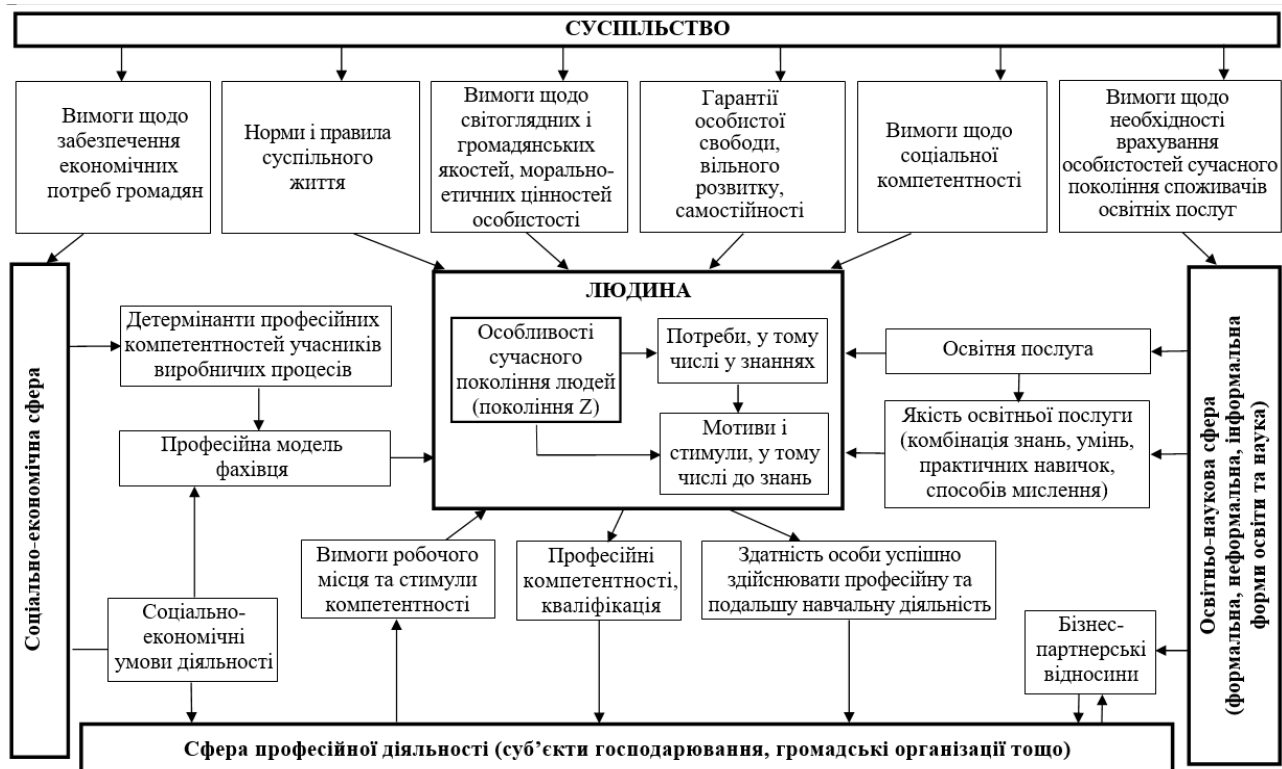

Рис. 1. Формування мотивів і стимулів людини до знань та їх реалізація

Радикальні зміни відбуваються надзвичайно високими темпами. Розвиток науки прискорюється, спостерігається «обвальне» нарощування знань. Загальновідомо, що період подвоєння обсягу наукової інформації та знань у XX столітті становив приблизно 50 років. В останній час він скоротився до 5 років.

В таких умовах молодій людині, що тільки визначає своє майбутнє, у тому числі і у професійній діяльності, складно зробити правильний вибір. Поради старших за віком можуть бути малоефективними, оскільки у свій час вони обирали собі одну професію на все життя, а сьогодні набуті за 5 років студентами знання на час закінчення навчання можуть виявитися вже застарілими. Образно кажучи, ніхто не знає, що потрібно вчити сьогодні, щоб через роки ці знання залишилися потрібними. Людина постає перед фактами накопичення і руху великої кількості інформації та потреби у неперервній власній освіті. Вибір професії молодою людиною – не єдина її проблема. Інші проблеми пов'язуються з такими особливостями сучасного розвитку суспільства як інформатизація суспільних відносин, становлення економіки знань, зростання ролі людського чинника виробництва.

Названі основні, найбільш характерні особливості суспільного, економічного розвитку, обумовлюють і вимоги до знань людини, зокрема і професійних. Домінанти формування професійних якостей фахівців в умовах інформатизації суспільства, становлення економіки знань, реалізації парадигми сталого розвитку, а також методологічні засади організації процесу підготовки фахівців, професійні якості яких відповідатимуть вимогам недалекого майбутнього економічного розвитку, детермінант суспільства, детально розглянуті, наприклад, у науково-методичному посібнику «Методи викладання економіки у сучасній вищій школі» [2, с. 16-55].

Причинно-наслідковий зв'язок між проявами особливостей сучасного стану та тенденцій розвитку економіки, її вимог до компетентностей фахівців і діями, вчинками абітурієнтів, студентів у процесі навчання ми розглядаємо як їх мотивацію до навчання професії.

Змінюються не тільки економіка, техніка і технології. Змінюється і сама людина. Особливості сьогоденних студентів повинні враховуватися при оцінці їх потреб у знаннях, рівня вмотивованості до знань, а також при визначенні способів задоволення цих потреб, забезпечення належної якості освітніх послуг.

Нове покоління студентів, яке виросло під час буму цифрових технологій, кардинально відрізняється від попередніх поколінь. І перед викладачами університетів постає питання, як знайти підхід до нового покоління, які методи викладання та яка модель освітнього процесу буде для них більш ефективною та що для них стане мотиваційним фактором.

Сучасні студенти відрізняються від тих, що народилися до 1985 року. Це зовсім інші типи людей за психологічними та іншими ознаками, що формують їх внутрішній світ і визначають способи взаємодії із зовнішнім оточуючим світом. В літературі йому дано назву «покоління Z». У процесі формування мотивації цього покоління до знань, створення стимулів до навчання необхідно враховувати, що для них характерні: прагнення отримувати найбільш коротку інформацію, бажано у наочному вигляді; нетерплячість, неуважність, зацифрованість; можливість концентруватися лише на короткий період часу; неспроможність здійснювати самостійний аналіз; бажання досягти швидкого успіху без особливих зусиль, а також прагнення отримання тривіальних задовольень; нехтування онлайн-реєстраціями, приписами, інструкціями, попередженнями й інструктажами, навіть стислими та нескладними; нерозлучність зі смартфоном (більш детально див. [3]).

Врахування цих особливостей і відображення їх у формах навчання та виховання, які були б зрозумілі студентам і відповідали б їх особливостям, повинно становити основу мотивації для навчання, яка в подальшому має розвиватися, щоб дати змогу поступово все більше привчати молодь і до традиційних способів навчання, які не втратили своєї актуальності. Серед методів мотивації покоління Z до навчання, перш за все, слід виділити соціально-психологічні, які ґрунтуються на використанні соціальних інтересів і психологічних потреб студентів [3, с. 13].

Зауважимо, що у випускних класах середньої школи і на молодших курсах закладів вищої освіти вже навчається нове покоління – «покоління Альфа». Воно є більш складним у контексті мотивації до знань і навчання. Хоча саме тут необхідно замислитись над правомірністю визначення «складніше». Адже очевидним є те, що навчати людину будь-якого покоління завжди було, є і буде потрібним з обов'язковим врахуванням особливостей цього покоління. Тож правильнішим буде ставити питання про відповідність цим особливостям навчальних програм, методів викладання, кваліфікації науково-педагогічних працівників тощо. З цих питань теж є багато проблем.

Існуючі у цей час приклади деяких недоліків у стимулюванні навчання студентів свідчать не про зниження інтересу сучасного покоління до вищої освіти, а, перш за все, про недоліки в організації освітнього процесу у закладах вищої освіти та про необхідність прискорення впровадження компетентнісного підходу до навчання і дотримання принципу врахування у методах викладання дисциплін особливостей нового покоління студентів. З цього витікає важливе завдання науково-педагогічних працівників, яке полягає у необхідності зацікавлення студентів, що сприяло б формуванню їх професійних компетентностей і створювало б підґрунтя для їх практичної роботи і подальшого нарощування своїх знань і навичок.

ЛІТЕРАТУРА

[1] Harold James. The New Anti-Capitalism. *Project Syndicate* : website. URL: <https://www.project-syndicate.org/commentary/new-anti-capitalism-china-rise-technology-by-harold-james-2019-11?barrier=accesspaylog> (accessed: 11.08.2020).

[2] Коваленко М. А., Ломоносова О. Е., Швороб Г. М. Методи викладання економіки у сучасній вищій школі : науково-методичний посібник. Херсон : Олді-плюс, 2019. 220 с.

[3] Ломоносова О. Е. Адаптація університетів до особливостей підготовки студентів покоління Z для майбутньої економіки знань. Причорноморські економічні студії. 2020. Вип. 56. С. 7–15.

The peculiarities of training and motivation for a new generation of students Kovalenko M.A.¹, Lomonosov A.V.², Lomonosova O.E.³¹⁻³Kherson Branch of Admiral Makarov National University of Shipbuilding, Kherson, Ukraine

Abstract. The paper highlights the problems of motivation for knowledge of the current generation of students. It is stressed that the requirements for young specialists are increasing under the influence of society informatization, the formation of the knowledge economy. The peculiarities of the current generation of students, which must be taken into account when organizing their studies, are indicated.

Keywords: higher education institutions, motivation, knowledge, educational process, generation Z peculiarities, teaching methods.

УДК 378.2: 001.891

**МОНІТОРИНГ ПУБЛІКАЦІЙНОЇ АКТИВНОСТІ ЗДОБУВАЧІВ
НАУКОВИХ СТУПЕНІВ ДОКТОРА, КАНДИДАТА НАУК, PhD
В НУК ІМ. АДМ. МАКАРОВА****Костирко Т.М.¹, Корольова Т.Д.²**

¹*кандидат наук із соціальних комунікацій, директор Наукової бібліотеки Національного університету кораблебудування імені адмірала Макарова, Україна, Миколаїв*
tamara.kostyrko@nuos.edu.ua

²*завідуюча електронним читальним залом Наукової бібліотеки Національного університету кораблебудування імені адмірала Макарова, Україна, Миколаїв*
tetyana.korolova@nuos.edu.ua

Анотація. У доповіді представлені результати моніторингу публікаційної активності здобувачів наукових ступенів доктора, кандидата наук, PhD в НУК ім. адм. Макарова на основі даних наукометричних БД Scopus і Web of Science, спрямованого на оцінювання результатів їхньої наукової діяльності. Отримані результати можна використовувати для подальшого підвищення публікаційної активності як здобувачів наукових ступенів, так і університету в цілому.

Ключові слова: публікаційна активність, наукометричні бази даних, Scopus, Web of Science, здобувачі наукових ступенів, НУК ім. адм. Макарова.

Вступ. Останнім часом все активніше наукові дослідження переходять в статус пріоритетного напрямку діяльності закладів вищої освіти (далі – ЗВО). У зв'язку з цим здобувачі наукових ступенів доктора, кандидата наук, PhD (далі – здобувачі), які виконують своє наукове дослідження на базі ЗВО, заслуговують на пильну увагу як майбутню опору і базу науки. Результати своїх досліджень вчені представляють світовій науковій спільноті через публікації статей, монографій, доповідей на наукових конференціях [1, с. 47]. Тому публікаційна активність вченого є одним з головних критеріїв при оцінці наукової результативності його діяльності. У той же час з боку МОНУ постійно підвищуються вимоги до кількості та якості публікацій здобувачів наукових ступенів. Ці причини викликають необхідність в моніторингу та оцінці публікаційної активності насамперед здобувачів.

В якості вихідних були використані дані, надані Відділом аспірантури та докторантури НУК ім. адм. Макарова. Публікаційна активність оцінювалася на основі даних, отриманих з наукометричних БД Scopus і Web of Science.

Основна частина

МОНУ Наказом № 1220 від 23.09.2019 р. «Про опублікування результатів дисертацій на здобуття наукових ступенів доктора і кандидата наук» та КМУ Постановою № 167 від 6.03.2019 р. «Про присудження ступеня доктора філософії» (із змінами, внесеними згідно